

**АКТИВІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ
РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ПОСТКРИЗОВОГО
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ**

Перспективи реалізації комплексу антикризових заходів щодо подолання економічного спаду в посткризовий період і переходу у фазу економічного зростання значною мірою залежатимуть від активізації кредитних відносин комерційних банків із реальним сектором економіки та надходження в оборот грошових ресурсів задля стимулювання виробничої активності та споживчого попиту. Банки при цьому мають приймати виважені, конкурентоспроможні рішення, які б задовольняли вимоги їхніх клієнтів у грошових ресурсах, що повинні надходити в економіку з метою отримання доходу за прийняттого рівня ризику. Проте реалізація цих заходів можлива лише за умови прийняття відповідних рішень як на макрорівні, тобто державної економічної політики – через відповідний регулятивний вплив Національного банку і уряду, так і на мікрорівні – через управлінські рішення самих комерційних банків, кінцевою метою яких має бути недопущення кризових явищ у банківському секторі, усунення небезпеки паніки і відтоку коштів з банківських установ та підриву їхньої ліквідності і, як наслідок, зупинки кредитування економіки.

На макроекономічному рівні заходи щодо активізації кредитної діяльності банківської системи країни мають бути спрямовані на забезпечення її стабільної роботи і недопущення підриву ліквідності, а також на стимулювання кредитних відносин із різними групами позичальників реального сектора. До числа таких заходів слід передусім віднести наступні.

По-перше, з урахуванням того, що все ще слабким є рівень капіталізації комерційних банків, що обмежує можливості розширення їх присутності на кредитному ринку, необхідним є вжиття заходів із стимулювання з боку державних регулятивних органів нарощування капіталу банківських установ. Йдеться про заохочення процесів злиття банківських капіталів, встановлення спрощених порядків збільшення статутного капіталу за рахунок коштів акціонерів банку та інвесторів і реорганізації банків за рішенням власників, розширення можливостей капіталізації банків за участю держави.

По-друге, з метою підвищення доступності банківського кредитування для підприємств реального сектора, котрі потребують поповнення за рахунок кредиту оборотних коштів, урядом мають бути вжиті заходи щодо спрощення процедури надання державних гарантій, а також субсидування процентних ставок для пріоритетних галузей економіки – сільського господарства,

машинобудування, транспортної інфраструктури, малого бізнесу. Йдеться про необхідність посилення за допомогою банківських кредитів промислового і технологічного потенціалу та сприяння розвитку тих підприємств, котрі інвестують кошти у виробництво і створення нової продукції, а також підвищення продуктивності праці. Необхідно також забезпечити поступове зниження ставки рефінансування за кредитами Національного банку, що мало б підвищити доступність кредитів для реального сектора економіки і населення, стимулювати виробництво і внутрішній попит, а також сприяло б реструктуризації уже виданих позичок, перспективи погашення яких нині є сумнівними.

По-третє, з метою забезпечення стійкості вітчизняного фінансового ринку потрібна розробка чітких процедур санації тих банків, котрі відчувають труднощі, однак стійкість яких є важливою з огляду на забезпечення стабільності усієї банківської системи країни. При цьому потрібно враховувати, що коштами мають забезпечуватись життєздатні банки, проблеми в яких виникли не із-за надмірно ризикованих операцій і невиробничих витрат, а внаслідок глобального погіршення ринкової кон'юнктури. Тому потрібно підтримувати саме ті банки, кредитна політика яких спрямована на фінансування виробництв і технологій, які забезпечують розвиток економіки на інноваційних засадах.

По-четверте, необхідним є посилення контролю над ризиками комерційних банків з боку Національного банку України на основі впровадження науково обґрунтованої системи стандартизації і аналізу банківських ризиків з урахуванням рекомендацій угоди Базель II. В сучасних умовах слід удосконалити систему законодавчих і нормативних актів, спрямованих на регулювання банківського сектора з огляду на те, що існуюче нині фінансове і банківське законодавство не сприяє вирішенню проблем, зумовлених фінансовою кризою. Адже якщо ідеться про захист прав кредиторів, то потрібна єдина система обліку і реєстрації заставленого майна, створення механізму арешту майна за позовами банків, формування більш диференційованих критеріїв оцінки кредитоспроможності позичальників.

По-п'яте, потрібний розгляд можливостей створення спеціалізованої фінансової установи, яка б могла впорядкувати роботу із проблемними активами, що сприяло б підвищенню фінансової стійкості банківського сектора, його ліквідності та здатності виконувати зобов'язання перед вкладниками і кредиторами. Єдина уніфікована система класифікації банківських активів сприятиме їх адекватній оцінці та можливості виведення із активів балансів банків. Джерелами коштів для функціонування такої установи можуть стати ресурси стабілізаційного фонду уряду, а також кошти, залучені від міжнародних фінансових організацій.

Слід підкреслити, що реалізація указаних заходів може бути лише частиною цілеспрямованої політики держави, пов'язаної із оздоровленням реального сектора, збалансуванням державних фінансів та досягненням макроекономічної стабільності нарівні із

підвищенням ефективності функціонування банківського сектора економіки.

На мікроекономічному рівні, що визначає організацію кредитної діяльності комерційних банків, основними заходами щодо підвищення ефективності і активізації кредитного процесу можуть стати:

- розширення об'єкту аналізу кредитоспроможності потенційних позичальників з урахуванням їх виробничого потенціалу на основі оцінки внутрішніх систем і структури підприємства, його персоналу, контролю за якістю продукції, системи менеджменту, в т.ч. ризик-менеджменту;

- забезпечення позитивної динаміки зростання обсягів депозитів (передусім у національній валюті України) з метою недопущення дострокового повернення коштів, розміщених вкладниками;

- скорочення адміністративних витрат та обмеження виплати бонусів, премій та інших додаткових матеріальних винагород керівникам банків;

- перманентний контроль за якістю кредитного портфеля банків на основі використання системи коефіцієнтів дохідності і ризикованості позичкових операцій з відповідним оперативним реагуванням банківського менеджменту;

- перехід від децентралізованої системи зберігання даних до централізованого бюро кредитних історій і реєстрації заставленого майна, що має знизити операційні витрати банку на здійснення оцінки кредитоспроможності потенційного позичальника, а також враховувати і такі аспекти його діяльності, як податкова, бюджетна, митна дисциплінованість;

- обмеження зростання проблемної заборгованості у структурі кредитного портфеля банків шляхом переоформлення кредитів з можливою їх реструктуризацією, компенсації збитків за рахунок власного прибутку, продажу відповідної заборгованості колекторським агентствам чи іншим афільованим структурам з управління проблемною заборгованістю;

- удосконалення систем оцінки вартості заставленого майна з урахуванням усіх можливих факторів впливу на цінову динаміку відповідних товарних ринкових сегментів.

Таким чином, реалізація сукупності зазначених заходів на рівні системи комерційних банків має стати основою активізації кредитного процесу у взаєминах із різними групами позичальників реального сектора та мінімізації ризику, що супроводжує банківські кредитні операції.

Сам же процес удосконалення і активізації банківського кредитування має бути серед пріоритетних завдань при розробці комплексу заходів із подолання економічної кризи у нашій державі. При цьому без оптимізації роботи банківської системи з приводу ефективної організації кредитування здійснити необхідні заходи, направлені на стимулювання економічного зростання у посткризовий період неможливо.